

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 20.12.2011

RPO-618035/09/11/721/JZ

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

W czasie obrad zorganizowanej przez resort sprawiedliwości w dniu 21 października 2010 r. konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji, jej uczestnicy zwrócili uwagę na zupełnie zaniedbany i wymagający wsparcia obszar polskiej mediacji - mediację po wyroku. Ta potrzebna forma dobrowolnej aktywności skazanych i wyraźny symptom ich readaptacji społecznej powinna - moim zdaniem - znaleźć swoje uznanie zarówno wśród instytucji zobowiązanych do wykonywania kar i środków karnych, jak też organizacji zajmujących się świadczeniem pomocy ofiarom przestępstw.

Mediacją w postępowaniu karnym wykonawczym można w szczególności objąć sprawców, którym warunkowo umorzono postępowanie karne oraz skazanych odbywających karę pozbawienia wolności.

Do prowadzenia mediacji po wyroku „namawiają” od lat bezskutecznie nie tylko sami mediatorzy, ale również ważne organy i instytucje państwowe, indywidualnie posłowie i senatorowie, czy ludzie nauki. Podam tu tylko niektóre znaczące przykłady: uchwały Komisji Praworządności i Praw Człowieka Senatu RP z dnia 21 października 2000r., uchwały Senatu RP z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie polityki karnej w Polsce, rekomendacji po konferencji „Polski system probacji” z dnia 28 października 2008 r., rekomendacji kolejnych kongresów penitencjarnych.

Problemy związane z wprowadzeniem w Polsce mediacji na etapie wykonywania kary pozbawienia wolności były również przedmiotem wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich, kierowanych już od 2000 roku do Ministra Sprawiedliwości i Dyrektora Generalnego Służby Więziennej.

Pomimo opisanych starań, normy prawa karnego i karnego wykonawczego nadal nie regulują prowadzenia mediacji po wyroku skazującym. Tymczasem może ona mieć duże znaczenie zarówno dla sprawcy przestępstwa, jak i ofiary, także w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności. Doświadczenia angielskie i szwajcarskie wykazały, że mediacja w warunkach więziennych, zwana mediacją bezpieczną, umożliwia włączenie sprawcy w realny proces resocjalizacji (w ramach tzw. sprawiedliwości naprawczej), pozwala na zmniejszenie wpływu przyzoniacji i lepsze przygotowanie do życia na wolności. Z kolei ofiarę można uchronić przed wtórną wiktymizacją, a przy zatrudnieniu sprawcy w więzieniu - dać jej szansę na uzyskanie należynej rekompensaty materialnej.

W mojej ocenie, szerokie wprowadzenie w sposób formalny mediacji po wyroku skazującym wymaga przyjęcia odpowiednich regulacji ustawowych. Nie upoważnia do jej stosowania treść art. 38 - 40 i innych przepisów kodeksu karnego wykonawczego. Asumpt do przygotowania nowych rozwiązań w tym zakresie daje treść art. 162 § 1 k.k.w. stanowiącego, iż w sprawie o udzielenie warunkowego zwolnienia sąd penitencjarny powinien uwzględnić ugodę zawartą w wyniku mediacji.

Przepisy nie zabraniają natomiast porozumienia się sprawcy i pokrzywdzonego - w tym również przy udziale administracji zakładu karnego oraz podmiotów określonych w art. 38 k.k.w. - co do rozwiązania różnych kwestii, jakie powstały w wyniku popełnienia przestępstwa, zwłaszcza związanych z naprawieniem wyrządzonej szkody. Takie porozumienie oraz sposób jego realizacji mogłyby mieć znaczenie wśród przesłanek przemawiających za udzieleniem skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Inicjatywa wprowadzenia mediacji w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności jest bardzo cenna i powinna - chociażby na początku w formie eksperymentalnej - znaleźć zastosowanie w praktyce penitencjarnej. Służyć temu może wskazana powyżej płaszczyzna porozumienia się sprawcy i pokrzywdzonego. Być może osiągnąć w tym

zakresie efekty przyspieszą proces zmian legislacyjnych oraz dostosowanie rozwiązań praktycznych do potrzeb funkcjonowania nowej instytucji.

Na podstawie art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w sprawie możliwości wprowadzenia mediacji na etapie wykonywania kary pozbawienia wolności.

Łucja Wąsowska

Jana Jipson